

Kulturdepartementet

2019-10-22
KB 2019-733

Remissvar över betänkandet Demokratins skattkammare

Sveriges Jiddischförbund har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande.

Sveriges Jiddischförbund välkomnar satsningar på de nationella minoritetsspråken hos landets bibliotek. Förbundet ser gärna att särskilt fokus ska ligga på barns perspektiv och läsfrämjande insatser för barn inom de nationella minoriteterna. När det gäller specifikt jiddisch är den muntliga traderingen av jiddisch mycket viktig och samtidigt hotad av bristen på resurser i termer av både biblioteksutbud och modersmålsundervisning.

Vi hoppas att man kan göra en analys av hur situationen ser ut för jiddischlitteratur på svenska bibliotek och vilka behov som finns, då dessa kan skilja sig från andra språk. Här vill vi lyfta fram fyra problemområden:

A: det finns bristande kompetens hos biblioteken i hur jiddischlitteratur köps in och vilken litteratur som bör köpas in.

B: Det finns bristande kompetens hos bibliotekens underleverantörer om vilken jiddischlitteratur som bör säljas vidare till bibliotek eller ens vilka böcker som är riktiga böcker till skillnad från robotgenererade böcker.

C: Som en följd av att biblioteken under så lång tid inte kunnat erbjuda annat än en mycket bristfällig service till jiddisch läsare finns det knappt någon efterfrågan på jiddischlitteratur hos landets bibliotek.

D: Då jiddisch har ett eget skriftspråk och att translitterering av titlar ofta avviker från standard och att bibliotekarier ej alltid vet hur

translittereringen fungerar, är det inte ett helt okomplicerat problem att lösa, även om det skulle finnas både intresse och god vilja.

Därför välkomnar vi också betoningen på en strukturerad dialog med minoriteten. Biblioteken vet idag inte vad jiddischläsare behöver. Det beror

både på att den talande gruppen är relativt liten och utspridd och på att jiddischläsare, av ovan nämnda skäl, sällan förlitar sig på bibliotek. Vi tillstyrker också analysen att "biblioteken behöver stöd från centrala instanser som kan bidra med kompetensutveckling, konsultativ verksamhet och medieförsörjning". Gällande jiddisch behövs detta i hela kedjan från inköp till urval till hjälp med sökning efter litteratur i urvalet.

Inköp och distribution av litteratur på jiddisch

Inköp av jiddischlitteratur sker ofta på helt andra sätt än inköp av annan litteratur. Böcker säljs oftast bland judar och jiddischtalande och inte i de nätverk som utgörs av vanliga bokhandlare. Mycket jiddischlitteratur skrivs, trycks och distribueras inom grupper av ortodoxa judar som sällan distribuerar över internet och än mer sällan på engelska. Det är omöjligt att få ett grepp över utbudet utan läskunnighet på jiddisch och på jiddischens särskilda alfabet. Det är med andra ord oerhört svårt att orientera sig och söka i bibliotekskatalog för en icke-talare, beroende på det faktum att jiddisch traditionellt använder ett eget skriftspråk.

Därför är uppgiften i stort sett omöjlig att genomföra för både bibliotekarier och underleverantörer av litteratur som inte har speciell kompetens i just jiddisch. Att kräva att lokala bibliotek tillfredsställer jiddischläsares behov och rättigheter utan att ha tillgång till en central resurs med rätt kompetens är orimligt.

Därför är det av stor vikt att det finns en central resurs som kan sköta inköp av litteratur på jiddisch, undersöka vilka behov den jiddischläsande gruppen har och som kan bistå lokala bibliotekarier i att söka bland jiddischsortimentet.

ן מ)'N 'ln1n 1N!! IINJ")N!!
Sveriges Jiddisch förbund

Frågan om hur och var en sådan nationell resurs skulle skapas är egentligen inte frågan för denna remiss. Emellertid är det svårt att i sammanhanget bortse från det faktum att det just nu föreligger ett förslag gällande ett språkcentrum för jiddisch. Ett annat faktum som här inte berörts är frågan

om hur Stockholms Judiska församlings bibliotek skulle kunna bli en tillgång för tillskapandet av en nationell resurs för jiddisch litteratur.

Sammanfattningsvis vill Sveriges Jiddischförbund understryka behovet av att knyta specialresurser till biblioteken på nationell nivå som den mest troliga lösningen. På så sätt kan ett bibliotek skicka en förfrågan vidare till personal som har bättre verktyg att förstå användaren och olika sökvägar. Denna/dessa bibliotekarier/specialresurser bör även förutom att bevaka utgivning, sörja för att det nationellt finns ett bestånd som svarar mot den rika litterära kanon som språket jiddisch skapat.

för Sveriges Jiddischförbund

Isak Gerson
Styrelseleda mot

Eva Fried
Vice ordförande